

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Curs UCE 2009
Estratègies davant la crisi
Sessió 4: Crisi econòmica, sectors productius i respostes
estratègiques. Una mirada especial al sector turístic

Juan Antonio Duro Moreno
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili

ESQUEMA ORIENTATIU SESSIÓ

1. Crisi Econòmica-Finançera: orígens, impactes i mesures
2. La crisi i els sectors d'activitat
3. Una mirada particular al sector turístic
4. Algunes idees adaptatives pel sector hotel·er

1. CRISI ECONÒMICA-FINANCERA

- La situació dels darrers mesos ha estat d'un decliu econòmic sense precedents en els darrers 80 anys.
- Per exemple, en el cas espanyol el decreixement interanual del segon trimestre del 2009 és ja del 4%.
- La crisi està afectant amb més força a països com Espanya, donada la conjunció de diversos elements de crisi
- Els impactes de la crisi s'estan notant amb força a l'atur i als dèficits públics
- Els factors positius conjunturals venen de la banda de la inflació i els tdi, a més a més del respir del petroli

1. CRISI ECONÒMICA-FINANCERA

La crisi actual a Catalunya, es pot descomposar en tres pivots (origens):

- o Una crisi financera, originada fora, que ha aturat (o malmès significativament) els mecanismes de crèdit, tant entre eeff com cap a particulars (eliminació interbancari)
- o Una crisi sectorial, centrada en la construcció i les activitats connexes.
- o Una crisi de segona volta, de tipus keynesià, centrada en el decliu del consum privat, per a l'enfonsament de les expectatives i que afecta, de manera intensa, a sectors elàstics en renda però que s'ha escampat prou transversalment.

1. CRISI ECONÒMICA-FINANCERA

- o La crisi d'origen financer s'inicia a l'estiu del 2007 amb l'anomalia als préstecs sub-prime als EUA.
- o La reacció en cadena cap a altres productes col·lapsen la liquiditat i causen la desconfiança generalitzada financer no únicament als EUA sinó també a Europa i Àsia.
- o De fet, esclata una bombolla alimentada per a una etapa llarga de polítiques monetàries laxes des del 2000, amb baixos tdi, sobreendeutament del sector privat i persistents desequilibris macro (*twin deficits*).
- o La crisi està qüestionant principis com el de la regulació del sistema financer i la llibertat de mercat

1. CRISI ECONÒMICA-FINANCERA

Davant els impactes financers de la crisi els governs han organitzat una ingent intervenció per “salvar” els sistemes financer nacionals i a les economies de l’abisme. Entre d’altres:

- o Capitalització pública entitats financeres (i.e. UK)
- o Compra actius “tòxics” de les entitats
- o Injecció liquiditat BCs
- o Actuacions sobre endeutament privat (alleugeriment càrrega)

1. CRISI ECONÒMICA-FINANCERA

A les intervencions de tipus financer els governs han afegit intervencions keynesianes i sobre les empreses.
Per exemple:

- o Programes de despesa conjunturals i específica (Pla E I i II)
- o Canals crèdit PIMES
- o Expansió programes protecció aturats
- o Rebaixes CCSS
- o Programes recolzament sectorials (i.e. automoció)

1. CRISI ECONÒMICA-FINANCERA

A la crisi d'arrel financera s'afegeix la crisi del sector construcció fruit d'una enorme bombolla especulativa que ha ensorrat els seus dèbils fonaments. Aquesta crisi ha implicat:

- o Gran creixement dels impagats
- o Destrucció d'empreses
- o Increment dels aturats, amb especial incidència sobre immigrants
- o Elevat estoc de vivendes sense vendre
- o Baixada de preus (30-40%)
- o Aturada del procés inversor

1. CRISI ECONÒMICA-FINANCERA

Finalment, les crisis financera i de sectorial causen a posteriori una crisi “keynesiana”, pels efectes d’aquestes sobre la confiança del consumidor i, en definitiva, sobre el consum privat.

- o S’endarrereixen decisions de despesa per la”por”, malgrat les llars no hagin experimentat cap empitjorament
- o Cert tipus de bens pateixen baixa pronunciada pel seu caràcter de no necessaris.

2. LA CRISI I ELS SECTORS D'ACTIVITAT

La crisi no afecta de manera igual a tots els sectors i branques d'activitat. La intensitat de la crisi, i els seus efectes, poden dependre de dues grans variables:

o Demanda:

(i) caigudes associades a col·lectius afectats intensament per a la crisi: < 25, adults amb estudis mitjans e immigrants.

(ii) elasticitat-renda de la demanda: els bens necessaris ($e < 1$) haurien de patir menys l'ajustament. En canvi, els bens de luxe haurien de patir més.

2. LA CRISI I ELS SECTORS D'ACTIVITAT

o Pressió i Entorn competitiu

Sectors amb una elevada pressió competitiva implicaran caigudes concentrades en empreses menys eficients (costos més elevats). En canvi, branques o empreses que mantinguin cert poder de mercat els ajustaments poden ser menys intensos i concentrats.

El poder de mercat depèn de diversos factors:

- existència de barreres d'entrada
- diferenciació de producte

2. LA CRISI I ELS SECTORS D'ACTIVITAT

MAPA RISC SECTORS D'ACTIVITAT

	Pressió Competitiva (Index Lerner)		
	Elevada (<10%)	Moderada (10-20%)	Reduïda (>20%)
Bens 1ª Necessitat (e<0,7)	Comerç engròs Comerç detall Alimentació Fusta i suro Aparells domèstics Mobles	Comerç det alims espec Begudes Tabac Articles ganiveteria Il.luminació	
Bens normals (0,7-1,3)	Transport Viatgers Venda carburant Tèxtil Cuir i calçat Motocicletes Joieria	Restauració Gas Aigua Articles neteja	Intermediaris com Electricitat
Bens superiors	Agències viatges Esportives Recanvis motor Fabircació vehicles Venda vehicles Equips so e imatge	Hotels Rentat Altres sspp Reparació Paper i Cartró AAGG Equips ràdio i TV Artístiques i espectacles	Telecomunicacions Recreatives diverses Perruqueria Pompes fúnebres

Diapositiva 12

EUTO1

Index Lerner: marge unitari dividit pel preu

Juan Antonio Duro; 18/08/2009

2. LA CRISI I ELS SECTORS D'ACTIVITAT

Els sectors situats a la part inferior esquerra del quadre anterior son els que es troben amb un escenari pitjor. La permanència de les empreses en el mercat depèn de que trobin importants retallades de costos. Tindran més dificultat empreses amb:

- o Costos Fixos elevats
- o Elevat Palanquejament

2. LA CRISI I ELS SECTORS D'ACTIVITAT

Els sectors situats en les altres parts del quadre haurien de cercar:

- o Estratègies diferenciació producte
- o Programes fidelització client
- o Segmentació clients (dissenys específics i/o tarifes específiques)

Reduint així competència en preus

3. UNA MIRADA PARTICULAR AL SECTOR TURÍSTIC

- Estem parlant sector significatiu per a l'economia catalana (>10% PIB i ocupació)
- Previsiblement és el gran sector competitiu a nivell internacional de l'economia catalana (com així ho reflecteix la balança exterior)
- Espanya, i Catalunya, són una potència a nivell mundial en aquest sector. Empresaris hotelers entre els millors del mon.
- És un sector que integra activitats heterogènies (Hotels, restauració, comerç, oci, transports...) unides per un factor comú: l'origen del demandant. L'heterogeneïtat i el producte únic impliquen paper transcendental de l'Estat.

3. UNA MIRADA PARTICULAR AL SECTOR TURÍSTIC

A nivell mundial, espanyol i català el sector ha experimentat els darrers anys un gran avenç per:

- Creixement econòmic
- Democratització del turisme: arriba a totes els capes de la societat
- LBCs e impacte sobre la pressió competitiva del mercat de transport aeri
- Expansions de l'oferta turística i destinacions

3. UNA MIRADA PARTICULAR AL SECTOR TURÍSTIC

A nivell qualitatiu s'han produït canvis en la conducta del consumidor turístic:

- o Increment en el n^o viatges
- o Reducció estades mitjanes
- o Utilització substancial TIC's per informació, reserva i contractació
- o Increment demanda destinacions llunyanes
- o Major ús avió com a mitjà de transport
- o Endarreriment en el procés de decisió
- o Major sensibilitat pel preu
- o Major exigència
- o Increment estratificació demanda

3. UNA MIRADA PARTICULAR AL SECTOR TURÍSTIC

Previsions 2009 Turisme a Catalunya

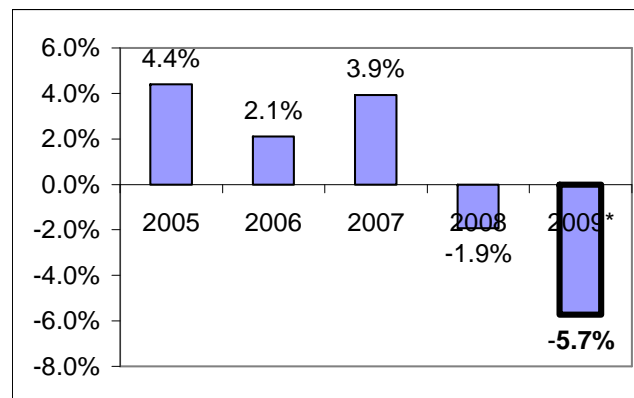
- El retrocés econòmic dels principals mercats emissors impactarà sobre els fluxos
- El decliu econòmic es tant gran que es preveuen baixades en els viatges
- Malgrat tot continuarà sent el gran sector competitiu català i espanyol
- L'ajustament serà, però, diferent en funció de les destinacions, productes i polítiques. Destinacions centrades en recursos climàtics poden registrar baixades superiors.

3. UNA MIRADA PARTICULAR AL SECTOR TURÍSTIC

Algunes dades previsions turisme Catalunya 2009:

GRÁFICA 2.4. CRECIMIENTO ANUAL DEL ÍNDICE UAB COMPONENTE EXTRANJERO, 2005-2009

Porcentajes

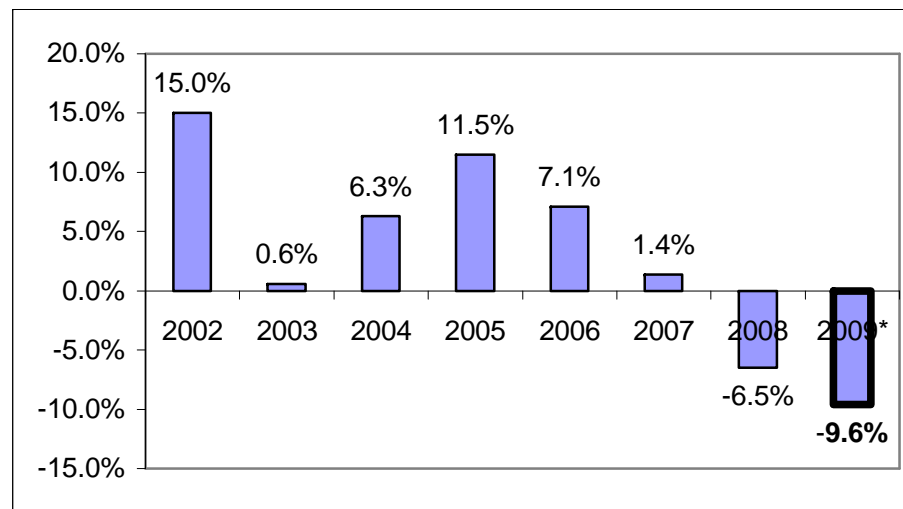
Nota: * previsión Índice UAB

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de la Dirección General de Turismo (Generalitat de Catalunya), IET e INE.

3. UNA MIRADA PARTICULAR AL SECTOR TURÍSTIC

GRÁFICA 2.5. CRECIMIENTO ANUAL DEL NÚMERO DE TURISTAS EXTRANJEROS EN CATALUÑA, 2002-2009

Porcentajes

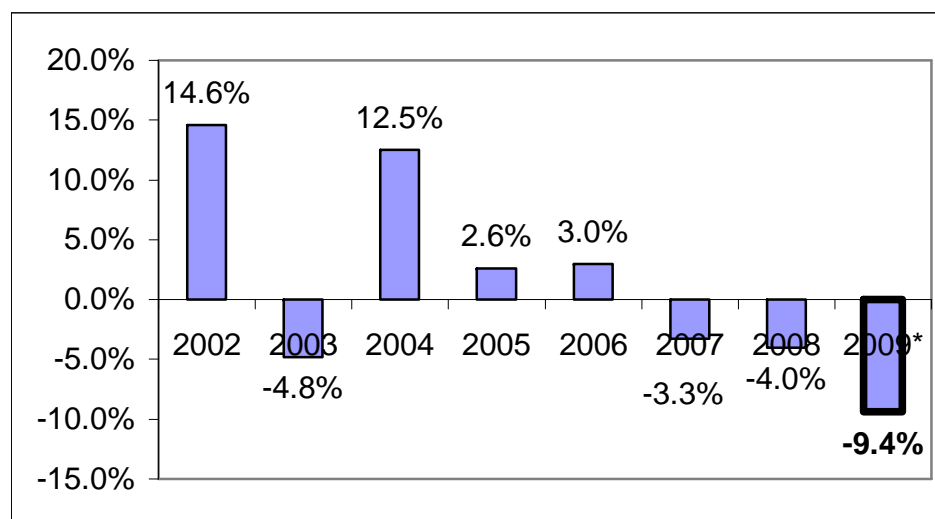
Nota: * previsión Índice UAB

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de la Dirección General de Turismo (Generalitat de Catalunya)

3. UNA MIRADA PARTICULAR AL SECTOR TURÍSTIC

GRÁFICA 2.7. CRECIMIENTO DE PERNOCTACIONES DE TURISTAS EXTRANJEROS EN CATALUÑA, 2002-2009

Porcentajes

Nota: * previsión Índice UAB

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de la Dirección General de Turismo (Generalitat de Catalunya)

3. UNA MIRADA PARTICULAR AL SECTOR TURÍSTIC

TABLA 2.8 INDICADORES DE GASTO DE LOS TURISTAS EXTRANJEROS EN CATALUÑA, 2005-2009

Millones de euros constantes, euros constantes y porcentajes

	Gasto total	Variación	Gasto por turista	Variación	Gasto turista y día	Variación
2005	9.699	4,6%	660,5	-6,2%	84,6	2,0%
2006	9.914	2,2%	631,2	-4,4%	83,9	-0,8%
2007	10.323	4,1%	648,2	2,7%	90,4	7,7%
2008	10.114	-2,0%	679,3	4,8%	92,2	2,1%
2009*	9.507	-6,0%	706,4	4,0%	95,7	3,8%

Nota: * previsión Índice UAB

Fuente: Elaboración propia a partir de datos del Instituto de Estudios Turísticos, del Instituto Nacional de Estadística y de la Dirección General de Turismo (Generalitat de Catalunya)

3. UNA MIRADA PARTICULAR AL SECTOR TURÍSTIC

La crisi, però, està comportant canvis en la conducta del consumidor:

- o Menor ajustament en les destinacions de proximitat i turisme intern (i.e. increment turisme residencial)
- o Gran sensibilitat dels consumidors davant la variable preu
- o Augment dels paquets integrats (tot inclòs) i de les polítiques de descompte per part de l'oferta
- o Increment en l'ús del vehicle privat com a mitjà de transport
- o Increment reserves darrera hora
- o Menor duració estada i menor despesa en destí

4. EXEMPLE MICRO: IDEES ADAPTATIVES SECTOR HOTELER-RESTAURACIÓ

- Mimar al client
- Utilitzar flexibilitat
- Retenir talent
- Diversificar negoci
- Formació treballadors
- Apostar disseny
- Crear grups compra
- Fer ofertes concretes
- Invertir noves tecnologies

THE END

- La profunditat de la crisi s'alleugerirà ben entrat el 2010
- L'ajustament del sector construcció portarà, però, més temps.
- Sorgirà un canvi transcendental en el sistema financer mundial, amb nous mecanismes de regulació i supervisió
- La crisi actual no ens pot fer oblidar les nostres opcions de futur a mig i llarg terme. Futur econòmic que, en el cas català, es fonamenta ineludiblement en la innovació, la internacionalització i la formació.